

ACC. N:R M. 14267: 1-16.

Landskap: Skåne län Upptecknare: Elsa Ugander, Lund
Härad: Tönnersjö Berättare: Ivan Jönsson, Pärup, Tönnersjö
Socken: Tönnersjö Berättarens yrke: f.d. fjäddingeman
Uppteckningsår: 1956 Född år 1890 i Tönnersjö

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-16. Lu F 73.

ACC. N:R M. 14267:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Byotänna finns inte kvar,
men däremot förtäven äldrens
gille i våra äldres laxgillen.
De hölls för varje midsommars-
afton, men det tyckte inte
kvinnorna om, och numera
håller de på en söckendag i
juli. Laxen - 12 kg - var,
vad fiskarna betalade byn i
arrende för fiskerätten. Det
hätte gille har alltid bruket
gå i tur på bönder med i
mantal salt jord.

Det stora uppsvinget för
jordbruket kom egentligen inte
före än i början av detta sekel,
då man började använda jordbruks-
maskiner. Men redan på 1870-
talet kom de första förbät-
ringarna med vävning och
dikning. Gårdsägare var Möller
på Skottorp var först därmed,
och han blev föregångaren för
hela södra Halland.

Raven på Stora Bölid
skaffade järnplog och järnharv på
80-talet och snart följde bygg-
det efter.

ACC. N:R M. 14267:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Päärp var på 70-talet Hallands första folkhögskola. En lantbrukare härfån Päärp, Birger Persson på Hilles gård, gick där och lärde sig en del nya jordbruksmetoder, och även han blev sedan en frögångsman för bygden.

För hade man mycket potatisodling här i trakten, men den minskade när brännvinsbrännerierna togs ner.

Från och med 1900-talet

har man odlat rotfrukter; betan
är numera mycket vanlig.

Efter hand som de nya
jordbruksmaskinerna kom, bildade
bönderna andelsföreningar. Dessa
har numera avlöst av maskin
stationer. Men två av de
tröskföreningar, som tillkom i Gör-
jan av 1890-talet i Trönings,
finns ännu kvar. Omkring 1905
bildades en slåttermaskinförening.
Samtidigt tillkom även en
tjurförening, vilken roll senare
övertogs av sevinstationer.

ACC. N:R M. 14267:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vägarna har egentligen inte blivit bättre från de sista åren. År 1927 övertog Tönnesjö härads vägdistrikt underhållet. På grund av den ökade trafiken gick det inte längre för bönderna att, som tidigare, underhålla var sitt stycke av vägen.

Järnvägen öppnades 1885. Därefter blev det en annan karaktär på bygden. Ett rikssamhälle växte upp kring stationen, och mindre in-

ACC. N:R M. 14267:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

rustrier anlades.

Posten skickades för, innan järnvägen anlades, med en diligens, som gick mellan Halmstad och Ängelholm. Den blev ofta rånat på Hallandsåsen. Posten delades ut vid skolan, där man också kunde lämna in den.

Som binärning hade man här i Påarp stenmeyeri. Men det upphörde i slutet av 1800-talet, då det inte lövade sig

ACC. N:R M. 14267:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

länge.

Iman järnvägen tillkom,
brukade en del bönder härifrån
köra timmer från Småland
till Halmstad.

I början av 1900-talet
var det många härifrån trak-
ten som sökte sig till industrin,
dock aldrig bönder.

Byggnadssticket har förändrats
avsevärt. Tidigare var gårdarna
kringbyggda, bostadshusen var smala
och låga, och planen var van-
ligen fruktiga och kammare i

ACC. N:R M. 14267:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

miten, sal på ena sidan
därom och på den andra stuga
och kök. Salen var kistekam-
mare och kallades för "håbbä-
ret", senare "huset".
Men välbståndet steg, och
i slutet av 1800-talet fick
man råd att bygga om sina
gårdar. Småländska byggnästare
byggnästare kom hit och bygg-
de moderna bostadshus i trä
våningar. De hade ett stycke
från de övriga byggnaderna
och med utsikt över havet.

ACC. N:R M. 14267:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På de nya husen hade
man tak av papp eller ända
vanligare tegel. Papp var
bra till de äldre byggnaderna,
för det kunde man lägga
ovarpå det gamla spåntaket.

De stora kalaserna har nu
mera nästan försvunnit. Delo
har man inte tjänstefolk till-
räckligt, och delo blir det
mycket dyrare nu, så man
måste köpa all mat.

Det har i stället
blivit vanligare med mindre

ACC. N:R M. 14267:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tillställningar.

Efter sista världskriget har man i all större utsträckning börjat fylla de stora middagarna till lokalen utomhus bekvämt. Det blir mindre besvär på så vis.

Då får också något anordnande till oss för tiden, och de nya bruken har kommit från staten. Genom högre skolor, båtar, kommunikationer m.m. har kontakten med staten blivit större, och man har även fått engångs där.

ACC. N:R M. 14267:11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Numera bjuter man på
kort, för skickade man bud.
Bjudningstiden är inte heller
den samma. Då kom man
på eftermiddagen och började
mat kaffe, och så fick
man mat fram på kvällen.
Nu börjar man senare och
får maten först. Man får
heller inte sådana ofantliga
mängder som för. Då serveras
det även betydligt mera
sprit. Så fort man kom
inom dörren skulle man ha
ha en besk. Men sedan

ACC. N:R M. 14267:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

matboken kom till, kunde man
inte bjuda på lika mycket.

Presenterar man i
avsevärt större utsträckning nu,
troligtvis beroende på den höga
standarden men även detta
ett inflytande från staden.

Likası mathålningen i
vardagslag har ändrats. I
och med den förkortade arbets-
tiden äter man inte längre
så många mål mat om
dagen. Meston och köttmat
har t. ex. slagits samman till

en måltid.

Hästköt ät man aldrig
från. Det sålde, att det hade
slagits så många rapp och
svurits så många eter på det,
att det inte var människofö-
da. Folkhögskolan i Pärarp
försökte sprida bruket att äta
häst- och hundkött, men endast
hästkötet var haft någon fram-
gång.

Tjänstefacket hölls hårt i
min bandon. Men det blev
bättre när fackföreningarna kom
till.

Tidning började man nog
hålla här redan på 60-talet.
"Holland" var den första. Den
kom med diligensen, och
man var flera om en tid-
ning.

Vid sketskiptet började
man köpa böcker. På grund
av den förbättrade folkskole-
undervisningen hade läskunnig-
heten blivit större.

Böckerna köpte man av
kallan eller på arbetalning
genom en tidningsannons. Färmer

ACC. N:R M. 14267:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i Stockholm skickade ut för-
blivna böcker, som det hölls
auktion på. De brukade
hållas här av skolläraren.

Vidskepselen var för
mycket stor här.

Vid Kvibils avättnings-
plats brukade t. ex. stora
skaror folk samlas för att,
när hunden högs av någon
dödsdömd, rusa fram och sam-
la blod i näsdukar. Detta
skulle sedan hjälpa mot
sjukdomar.

ACC. N:R M. 14267:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man fick inte spinnas i
dynamveckan, sålde det, för
då höj taken av husen.

Lyktgubbar såg man gå
omkring i åkrarna och
trolde det var lantmätare,
som tagit mutor vid skiftet,
och som nu gick igen.

Nästan alla vidskapslösa
har nu försvunnit, beroende
på skolundervisningen.